

ČESKÝ EKUMENICKÝ KATOLÍK

ThDr. *Antonín Mandl* je výraznou osobností české církve po 2. světové válce. Těch, kdo mu jsou vděční za osvobozující slovo, vnášející světlo do složitých osobních situací či naznačující perspektivu života církve, je mezi námi ještě mnoho. Je tedy naděje, že tato stručná zmínka o něm nalezne své doplnění v živém svědectví těch, kteří se s ním setkali. Je toho zapotřebí tím spíše, že Aťa – jak mu od mládí všichni říkali – byl především člověk setkání a živého slova. Byl v tomto směru blízký svému vzoru a příteli, otci Adolfu Kajprovi SI, jemuž připsal své teologické vyznání, které vydal pod názvem *Srdce věci*.

Narodil se 27. března 1917, vyrůstal mezi dvěma sestrami a maminkou, velikou tichou osobností Třetího řádu sv. Františka a Mariánské družiny u sv. Ignáce. Jako chlapec dostal svoji první formaci kromě rodiny od P. Metoda Klementa OSB v Legio Angelica. Studoval na pražském arcibiskupském gymnáziu a roku 1935 odešel na teologická studia do Říma. I to, právě tak jako jeho původ ze staré pražské měšťanské rodiny, se mohlo pro něho stát jistou zátěží. Ale nestalo, protože Aťa se dokázal orientovat vždy jen na živé větve tradice. Vysvěcen byl 21. prosince 1940 v Římě. Po válce se vrátil do Prahy z Anglie jako voják československé západní armády a jeho první působiště v duchovní správě byly Kralupy. Z pověření arcibiskupa Berana převzal po dvou letech vedení pražské Arcidiecézní katolické akce. Ne však nadlouho.

Dr. Mandl čekal své zatčení a připravoval se na ně duševně i fyzicky. Došlo k němu 9. června 1949. Dlouhá vyšetřovací vazba, temné období, o kterém Aťa později sám téměř nikdy nehovořil, vzbuzovala nejhorší obavy. Rozsudek 25 let pak byl pro přátele relativní úlevou. Za léta, která strávil v izolaci, neustrnul a spolu s přáteli se zcela samostatně ubíral cestami, které světovou církev dovedly k 2. vatikánskému koncilu.

Vrátil se po patnácti letech dne 13. února 1964. Pracoval postupně jako pomocný dělník Vodních staveb, později ve skladu hraček a nakonec v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. Od roku 1968 vypomáhal opět v duchovní správě u sv. Václava na Proseku.

Aťa měl také své čtenáře. Ale i tehdy, když psal, snažil se reagovat na výzvu či otázku přítomné chvíle. Volil proto často – následuje Gabriela Marcela v jeho postřehu, že všechn duchovní život je dialog – formu krátkých rozhovorů fiktivních postav, jejichž jména už často naznačovala různé životní postoje a ovšem i směr jejich polemiky. Lze z nich vyčíst Aťův nesmírný názorový vývoj, jeho otevřenost i duchovní svobodu. „A poznáte pravdu a pravda vás osvobodí,“ říkával často se sv. Janem. Ve světle pravdy slova Božího pak žil – vždy s druhými a pro druhé – svůj život v církvi.

Vedle filozofie a teologie měl hlubokou znalost literatury naší i světové, smysl pro výtvarné umění a lásku k hudbě. Pro jeho generaci ještě samozřejmá znalost několika světových jazyků mu umožnila zabývat se tvořivě dílem M. Blondela, P. Teilharda de Chardin, Y. Congara aj.

Po návratu do občanského života přeložil několik větších prací. Především dílo svého milovaného autora Emila Mersche SI. Ihned po vyjití holandského katechismu

rozpoznal jeho novou kvalitu a jako jeden z prvních pořídil jeho pracovní překlad. V Aťově působení pastoračním, autorském i překladatelském vynikalo jeho úsilí o novou ekzeziologii. Čím dál častěji se ve svých textech vracel k tématu církve. „Církev činná je společný čin Ducha svatého a naší odpovědné svobody. Svědomí pak je posledním kritériem a dokonce ani papež by nemohl být štěstí z podřizivosti, jež by nevycházela z osobního svědomí. Ani papež nemůže vyloučit dialog a to ve svém vlastním zájmu: jinak se jeho působení octne v neskutečnosti, bylo by podstatně pravdivé, ale existenciálně neúčinné. Proto lid Boží je základní součástí života církve.“

Velký ohlas měla jeho účast na ekumenickém hnutí v posledních deseti letech. Zvláště naléhavě pociťoval nutnost aktuálně promýšlet devizu: *Ecclesia semper reformanda*. Často se v této souvislosti vracel k dílu J. H. Newmana a k projevům Jana XXIII.

Na podzim roku 1971 se účastnil památného synodu Českobratrské evangelické církve v Praze. O tomto synodu pak s nadšením referoval na pastoračním dnu katolického duchovenstva pražské arcidiecéze dne 8. 11. 1971 v pražském Obecním domě. Krátce nato byl opět zbaven souhlasu pro práci v duchovní správě.

Málokdo věděl, že v poslední době ho při životě udržují jen stále častější transfuze krve. Pohyboval se mezi nemocnicí a domovem v Betlémské ulici. V nemocnici na lůžku jako beznadějný pacient, za bránou opět dynamický Aťa s obrovskými plány. Zemřel 15. března 1972. Poslední z jeho četných dialogických textů, psaných vlastnoručně na stroji, je datován 9. 3. 1972. Tvoří závěr posledního cyklu a nazývá se *Epilog k osmeru blahoslavenství aneb křesťanství je nebo není pro každého člověka?*

„A stojíme tváří v tvář té poslední skutečnosti, nám nejbližší skutečnosti, sobě samým. I když církev je svátostná Boží mocí a silou (...) je v čase a prostoru živá jen naším úsilím, naší živou vírou. Neboť církev, to jsi ty a já, to jsme my, my v Kristu a Kristus v nás, my lid Boží, a na nás záleží, zda z jádra věci se stane srdce věci, neboť jen skrze nás se stane solí země.“ (*Srdce věci*, 1968)